

SZEMLE

AZ »ÖTVENEDIK« KÖTET ELÉ

Az Erdélyi Múzeum ez évben megjelenő 1–2. füzetének borítólapján az 1945-ös évszám mellett az *L.* kötetjelzés áll. Nem haladhatunk el megjegyzés nélkül e félszázad szám mellett még akkor sem, ha sietünk megjegyezni, hogy a folyóirat tulajdonképpen nem most, hanem már 1937-ben érkezett *L.* kötetéhez.* 1884-ben ugyanis figyelmen kívül hagyva az 1874–1882 között megjelenő első kilenc kötetet, bizonyos szakosztályi átszervezés miatt is, a folyóirat címét megváltoztatták és a kötetszámozást újrakezdték. 1892-től azonban a folyóirat újra régi nevét, kötetszámozásában azonban csak az 1884-ben újrakezdett kötetszámozás folytatólagos kötetjelzéseit viseli a címlapon. Valójában tehát a folyóiratnak ez nem az *L.*, hanem az *LVIII.* kötete.

E látszólagos félszázad kötetszám e magyarázat után is a szerkesztőnek alkalmul kínálkoznék arra, hogy ezúttal is rámutasson a folyóirat munkatervére, illetőleg a benne szükségesnek látszó változtatásokra. E munkaterv irányvonalában azonban nem lehet jelentős, alapvető változtatásra gondolni. Az Erdélyi Múzeum első sorban is az Erdélyre vonatkozó tudományos kutatások szakfolyóirata. Mint ilyen igyekszik ugyan minél szélesebb rétegek tudományos érdeklődését kielégíteni, de minthogy a tudományos munkának és eredményeinek vannak olyan részletei is, amelyek a nagy tömegek érdeklődését le nem köthetik, e folyóirat dolgozatai között is akadhatnak és akadnak számosan olyanok, melyek múzeális értékeink ismertetésével vagy az egyes szaktudományok területén jelentéktelennek látszó részlet-eredmények közlésével szolgálják a távoli nagy célt: Erdély minél igazabb és mennél teljesebb megismerését. Nem érheti tehát a maradiság vádja a szerkesztőt akkor, ha ismételten kiemeli, hogy az Erdélyi Múzeumnak mint egyrészt az Erdélyi Múzeum-Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi, valamint Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztálya folyóiratának feladata a szellemi tudományok erdélyi szemmel, de a szaktudományok érdekeinek szem előtt tartásával való művelése, másrészt pedig az Erdélyi Nemzeti Múzeum kötetébe tartozó szellemi tudományi táruk, a Könyv- és Kézirat-, a Levéltár, a Néprajzi és a Művészeti tár anyagának feldolgozása és közzététele mellett, illetőleg ezzel egyidőben bizonyos szaktudományok (néprajz, néprajzkutatás, statisztika, társadalomtudomány, stb.) esetében az erdélyi jelen vizsgálata is. Mindez azonban egyáltalában nem új célkitűzés. Az Erdélyi Múzeum tudományos értelemben vett korszerűségét eddig is mindig az adta meg, hogy mennyire tudott és akart a jelzett irányokban erdélyi, magyar és tudományos lenni olyan időkben is, amikor e hármas célkitűzés elé az akadályok és nehézségek garmadája merevült.

Úgy hisszük, a folyóirat most megjelenő száma is némiképpen bizonyíték, hogy a szerkesztő az erdélyi magyar tudományosság eddigi népi irányvonalát még fokozottabban igyekszik kidomborítani. Emellett és ugyan-

* A folyóirat 1874-ben indult meg és egy év (1883) kivételével 1917-ig jelent meg. Ekkor a háború, majd a kisebbségi sors első tizenkét éve alatt szünetelt, s csak 1930-ban jelentkezett újra [Vö. György Lajos, Az „Erdélyi Múzeum” története: Erd. Tud. Füz. 105. sz. és Valentiny-Entz, Az Erdélyi Múzeum Név- és Szakmutatója. Kvár, 1942. 5–6].

akkor azonban a tudományos kutatás elfogulatlan, éles megvilágításába igyekszik belevonni olyan kérdéseket is, amelyekre eddig sajnálatos elzárkózottságunk, napi politikai szempontoktól károsan befolyásolt tudománypolitikánk és nem utolsó sorban a szigorú sajtóellenőrzés miatt az erdélyi kutatók nagy részének figyelme nem terjedt, illetőleg nem is terjedhetett ki. Éppen ezért az Erdély-kutatáson túl haladéktalanul munkatervébe kell iktatnia e folyóiratnak is a környező területek kérdéseivel való fokozottabb foglalkozást, a nyugati kapcsolatok kutatása mellett főként a kelet felé vezető szálak és a keleten mutatkozó újszerű jelenségek vizsgálatát is. Minthogy ez természetesen munkatársak kérdése, a szerkesztő e tervet a rendelkezésre álló, ilyenszerű kérdésekben tájékozott tudományos erőknél, sajnos, eddig nagyon kerlátolt száma miatt csak csökkentett mértékben valósíthatja meg.

A szerkesztő és hihetőleg mások meggyőződése is az, hogy az Erdélyi Múzeum igazában akkor tölti be különleges szerepét, ha minél többet tesz a fennebb vázolt és eddigi működésében megnyilvánuló erdélyi szellemű tudományosság eredményeinek további közlése és minél szélesebb magyar rétegekhez való eljuttatása érdekében.

A SZERKESZTŐ

AZ ERDÉLYI MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET ÚJJÁSZERVEZÉSE

A hatvanéves múltra visszatekintő Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület történetében 1944. december 27-én új korszak kezdődött. Az e napra összehívott rendkívüli közgyűlés ugyanis kimondotta az Egyesület újjászervezésének és a megújuló EMKE azonnali munkábaállásának szükségességét. Kimondotta, hogy annak az egyesületnek, amely 1885-ben a Függetlenségi és a 48-as Párt hazafias légkörében keletkezett, a kossuthi hagyományok felújításával a feltörekvő magyar néprétegek közművelődési szerveztévé kell válnia, és olyan művelődési tanácsnak kell hajlékot adnia, amely közös feladatokra tömöríti az erdélyi magyarság közművelődési intézményeit, valamint a tanítóság, a nép között élő lelkesek, az öntudatos magyar földművesek, iparosok és munkások képviselőit. A közgyűlés ugyanakkor megtagadta a közösséget azzal a szellemmel, amely a közelmúltban az EMKE neve alatt — de valójában attól teljesen függetlenül — hivatalosan irányított s a kossuthi eszmék feladását jelentő nemzetiségi politikával szakadékot vont az erdélyi népek közé, s következőleg szükségesnek mondotta ki az Egyesület gyökeres átszervezését, munkatervének a mai idők szellemében történő megfogalmazását s új tisztikar választását.

A közgyűlési határozat hamarosan megvalósult: az EMKE 1945. január 1-én új tisztikarral kezdte meg ismét működését, és azóta három szakosztályában — a közművelődési, társadalmi és közgazdasági szakosztályban — bensőséges munkával igyekszik átfogó, de mégis a mai lehetőségekhez és adottságokhoz mért munkatervét megvalósítani.

A feladatok nagyrésze természetesen a közművelődési szakosztályra hárul, hiszen a magyar közműveltség fejlesztése és ápolása az a terület, mely minden körülmények között a magyarság belső ügye marad. Az Erdélyben élő népek gazdasági törekvései már nem nemzetiségi, hanem területi tényezőkön alapszanak: az iparban vagy mezőgazdaságban foglalkoztatott munkásság a maga helyén a gazdasági élet továbbvitelét egységesen, nemzetiségi szempontokra való tekintet nélkül végzi. A közművelődési feladatok mindazonáltal mégsem választhatók el a gazdaságiaktól; az EMKE a múltban sem tette azt, sőt a népnevelés ügyét az iparosítás kérdésével kötötte